

PANU:

TUUTATAAN...

Oulun palokunta on tänään päässyt miehen ikään, onneksi olkoon!

Alkuun ehkä hyvinkin sopii vuosikymmeniä kiertänyt kasku oululaisten tunnetusta "tulipalorakkaudesta", tiettävästi yli maan kuulusta. Olkoon se vaikka tuttuakin jollekin, kertaan sen. Oli oululainen ylioppilas. Opiskeli suuressa maailmassa eli Helsingin kaupungissa. Töölössä taisi asua. Keskellä yötä oululaisemme heräsi: tuutattiin... Civis Ouluensis nousi kuin piston saaneena, hypäsi housuihinsa ja hävisi sen silmän tien. Aikanaan tuli takaisin boksiin, jolloin huonetoveri laiskasti päätä kääntäen kysymään: "Oliko siellä mitään?" Siihen oululaisemme: "Oli siellä yks' toinenki oululainen."

Tulipalo on totisesti hirveä asia. Kyllä se tässäkin kaupungissa on koettu. Kerta kerran jälkeen tulipalo on hävittänyt oululaisten omaisuutta, joskus on pistänyt sileäksi koko kaupungin. Se kaikkein kauhein palo oli toukokuun lopulla 1822, mutta on niissä monissa myöhemmissäkin ollut kestämistä. Vaikka en olekaan koskaan kuulunut palokuntaan, olen kyllä kakarasta asti pitänyt palomiehet kunniaissa ja korkealla aatteen "yhy, yhy palokuntaan". Sammutamaan, herraparakkoon, olen kyllä kerinnyt, niin että ne lapsuuden leikit, jolloin leikittiin tulipallosilla, juostiin, huudettiin ja tuutattiin varsinkin suurten "ruutanturruutusten" jälkeen, ovat kyllä moneen kertaan kostautuneet, niin kuin vakavamiiniset tädit varmaan moneen kertaan ennustivat tapahtuvaksi.

Kun nyt luin Oulun vakinaisen palokunnan vaiheista, hämmästyin, niin kuin varmasti moni muukin, kun totesin, kuinka lyhytnäköisiä kaupunkilaiset ovat olleet suunnitelmia laatiessaan ja varsinkin niitä toteuttaessaan, vaikka karmeista esimerkeistä ei siis ole ollut puutetta.

Kova palojärjestys tässä tapuli-kaupungissa silti on ollut jo ammoisista ajoista alkaen, paljon ennen kunniaakkaan WPK:n aikaa, on ollut pränssyynit, ja palovahdit ja mestarit ja nokikolarit. Kaiken yllä ja takana on ollut kaupungin palojärjestys. Hyllyyni on kiertynyt Hans Kejslerliga Majestäts i Näder fastställde Brand=Ordning för Uleåborgs Stad. Gifwen i Helsingfors eli ulosannettu 17. marraskuuta 1840. Tryckt hos Christian Evert Barck. Toisessa luvussa puhutaan ylipalomestarin vaalista.

Sen toimittivat maistraatin edessä ne kaupunkilaiset, joilla oli osa tai arpa palotoimiin, minun ymmärtääkseni sekä taloudellinen että mieskohtainen vastuu. Kysymyksessä oli todellinen palosuojelukunta, johon oikeastaan kaikki kunnialliset kansalaiset kuuluivat. Heidän valitsemansa ylipalomestari olikin sitten suuri herra, ja tulipalon sattuessa hän oli herroista suurin. Palojärjestyksen 35:nnessä §:ssä määrätään, että tulipalon sattuessa piti kaupunginviskaalin, kaupunginvoudin, kaupunginpalvelijan ja kaupunginvahdin ilmoittautua ja sitten ylipalomestarin määräysten mukaan valvoa järjestystä palopaikalla. Se oli sitä aikaa, jolloin oli määrättyä erityinen palkinto sille kaupunkilaiselle, joka kiidatti tulipalopaikalle ensimmäisen vesisaavin. Tiesi siinä polle olevansa asialla!

Muistan tietenkin hyvin Oulun hevosvetoiset palokärryt, VPK:n niin kuin vakinaisenkin. Ensimmäinen autohan saatiinkin vasta 1925, palomestari Veijo Olanderin aikana. Olander, joka tuli virkaansa mainitun kymmenluvun alussa, olikin Oulun ensimmäinen palomestari, ja näyttävä ja tekevä mestari olikin. Varmasti siinä oltiin napit vastakkain monta kertaa, kun temperamentikas mestari yritti päästä ohi siipiänsä levittelevän Pyhän Byrokratiuksen. Viidesäkymmenessä vuodessa on kuitenkin tapahtunut ihmeitä, kaikesta huolimatta.

Punaisen kukon kanssa ei ole leikkiminen, mutta siitä huolimatta nuo murheelliset tapahtumat ovat antaneet aineksia leikkimielisillekin kynänkäyttäjille. Ensimmäinen tulipalorunoilija, professori Gustaf Toppelius oli kylläkin vakava ilmeiltään (1822-vuoden palo), mutta Lars Lundahilla on jo huumoria jos satiiriakin kuvauksissaan, kun hän veistelee Nordforsin apteekista 3:nena marraskuuta 1882 alkaneesta tulipalosta. Samasta palosta tapaa tragikoomillisia tilanteita myös Jaakko Tervo kirjaansa Katurakkeja ja rottarinkuloita, ja Lauri Pohjole auttamattomana humoristina onnistuu jo eliminoimaan tulipalokuvvauksestaan henkilökohtaisen tuskan ja ahdistuksen.

Vuodesta 1840 lähtien oli kaupungin palovahdilla virkapaikka kirkontornissa. Sieltä hän näki, uhkasiko meitä maanpinnalle jääneitä vaara. Sieltä kaikuivat hälytykset, jos tilanne niin vaati. Tornivahdin nimi oli eräässä vaiheessa Hällberg, niin että tuli tavaksi toivottaa iltasella toinen toiselleen: "Heleperin haltuun". Niinpä minäkin palokunta-aatteen lippua korkealle kohottaen toivotan arvoisille lukijoille: Heleperin haltuun!